बालमोदिनी

भगवतः अस्तित्वम्

कदाचित् कश्चन तरुणः रमणमहर्षेः समीपं गत्वा अपृच्छत् - ''आर्य ! किं भवान् मम काञ्चित् शङ्कां निवारयेत् ?'' इति ।

''प्रयत्नं तु करोमि । का शङ्का भवतः ?'' - महर्षिः अपृच्छत् ।

युवकः अपृच्छत् - ''एतस्मिन् जगति एतावन्तः अनर्थाः, पापानि, दुराचाराः, कष्टापचिन्तादयः च किमर्थं घटन्ते ?'' इति ।

''भवता भगवान् एव प्रष्टव्यः, न तु अहम्'' - महर्षिः अवदत् शान्ततया ।

''तम् अहं कथं पृच्छेयम् ? स तु न दृश्यते । सः कुत्र अस्ति इति न ज्ञायते । अन्यच्च तस्य अस्तित्वस्य विषये एव सन्देहः मम ।''

''भगवतः अस्तित्वस्य विषये एव सन्देहः ? सः कथम् उत्पन्नः भवति ?''

''तत् तु सहजम् । यावत् ईश्वरः दृष्टिगोचरः न भवेत् तावत् तस्य अस्तित्वस्य विषये श्रद्धा अपि न भवेत् । लोके एतत् सहजं खलु ?''

तदा रमणमहर्षिः मन्दहासपूर्वकम् अवदत् - ''युक्तः अस्ति भवतः तर्कः । अहं भवन्तं कञ्चित् प्रश्नं प्रष्टुम् इच्छामि । किं भवति बुद्धिमत्ता अस्ति ?''

''तत्र नास्ति एव सन्देहः । सा अस्ति इति कारणतः एव अहम् एवं पृच्छन् अस्मि भवन्तम्'' - तरुणः अपि हसन् अवदत् ।

''किन्तु सा तु न दृश्यते मया भवता अन्येन वा । तस्मात् वयं निर्णेतुं किं शक्नुयाम - बुद्धिमत्ता नास्ति इति ? न खलु ? बुद्धिमत्ता तु सर्वस्मिन् अपि जने भवति एव इति भावयामः वयम् । तस्याः अस्तित्वस्य विषये न कस्यापि सन्देहः । एवमेव चिन्तनीयं भगवतः विषये अपि । प्रत्यक्षस्य अविषयः अपि सः तु अस्ति एव ।''

महर्षेः एतस्मात् कथनात् सन्तुष्टः सः तरुणः महर्षिं प्रणम्य ततः निर्गतवान् ।

◆ भगवतीशरणदासः, भिलायी